

Előhang és adásmenet a Rakott 2011. szeptember 29-i műsorához

Előhang

Rossz vicc: két vállalatvezető beszélget. Rendesen fizetsz az embereidnek? Sajnos nem. Én sem. Mégis bejárnak dolgozni? Be bizony. Az enyéme is. Nem is sztrájkolnak? Ezek nem! Nem kéne tőlük belépődíjat szedni? Szúrós poén a szakszervezeti oldaltól, a sztrájk-törvényszigorítás után: a parlament legyőzte az időt. Decemberben szembeköpte húsz évvel ezelőtti önmagát. Még egy bon mot, kétféle érdekképviselői vezető-típus van: a kaszkadőr és a kamikáze. Vendégeink bizonyára előmozdítják az azonosításukat. Európa jogállamaiban a polgárnak elidegeníthetetlen és sérthetetlen alapjogai vannak. Egy részük politikai (szabadság)jog, más részük a mindennapokhoz, a szociális piacgazdaság emberi dimenzióhoz kötődik. Az embernek joga van ahhoz, hogy dolgozzék, és gondok jelentkezésekor felemelje a szavát, jogai védelmére keljen: egyénileg és másokkal közösen is. Ennek íve az aláírásgyűjtéstől, a demonstráción át a tiltakozás radikális, ám törvényes formájáig terjed. A végpont a sztrájk. Vajon a mai puszkaporos milióban mit jelent, hogy működik ez a végső tiltakozási eszköz. Okát vagy a jogát kell-e célba venni, korlátozni? Vendégeink: Dr. Borsik János Autonóm szakszervezeti elnök és Dr. Dávid Ferenc VOSZ főtitkár. Műsorvezető Kolláth György.

Adásmenet

Jó estét kívánok! A 33. amatőr órámban, élőben köszöntöm a hallgatót. Ma, szeptember 29-én, Budapesten ülősztrájk és más figyelem-felhívó performance folyik. Szakszervezetek, civil szervezetek és egyének demonstrálnak jogaikért, élet-esélyeikért. Adásunk nem aktuálpolitikai magazinműsor: ezért nem tudósítunk a friss eseményekről. Ellenben nyugtázzuk, hogy polgárok békésen, bár harsányan tiltakoznak: tüntetnek a jogaikért, ami demokráciában természetes. Remélhetőleg, előbb-utóbb evidens lesz a hatalom megérett reagálása is. A puszkaporszagú milió adott, így oldva a feszültséget derűs példa-beszédekkel indítok. Rossz vicc: két vállalatvezető beszélget. Rendesen fizetsz az embereidnek? Sajnos nem. Én sem. Mégis bejárnak dolgozni? Be bizony. Az enyéme is. Nem is sztrájkolnak? Ezek nem! Nem kéne tőlük belépődíjat szedni? Szúrós poén a szakszervezeti oldaltól, a sztrájk-törvényszigorítás után: a parlament legyőzte az időt. Decemberben szembeköpte húsz évvel ezelőtti önmagát. Még egy bon mot, legalább kétféle érdekképviselői vezető-típus van: a kaszkadőr és a kamikáze.

Stúdió-vendégeink bizonyára előmozdítják az azonosításukat. Európa jogállamaiban a polgárnak elidegeníthetetlen és sérthetetlen alapjogai vannak. Egy részük politikai (szabadság)jog, más részük a mindennapokhoz, a szociális piacgazdaság emberi dimenzióhoz kötődik. Az embernek joga van ahhoz, hogy dolgozzék, és bajok jelentkezésekor felemelje a szavát, jogai védelmére keljen: egyénileg és másokkal közösen is. Ennek íve az aláírásgyűjtéstől a gyülekezésem át a tiltakozás radikális, ám törvényes formájáig terjed. A végpont a sztrájk. *Vajon a ma itthon és a világban mit jelent, hogyan működik ez a végső tiltakozási, nyomás-gyakorlási eszköz? Milyen feltételei, formái, kihatásai és ellentmondásai vannak? Ki vagy mi szavatolja, hogy a sztrájk törvényes, elviselhető és eredményes legyen: pl. ne hozza kilátástalan helyzetbe a kívülálló dolgozót, vállalkozót, közlekedőt, diákot? Munkabeszüntetés sosem ok nélküli, de vajon konfliktus esetén a baj okát vagy a tiltakozás jogát kell-e célba venni, korlátozni?* Lám, egy csokor alapvető kérdés és sok további dilemma vár válaszra.

Vendégeink: Dr. Borsik János Autonóm szakszervezeti szövetség elnöke és Dr. Dávid Ferenc VOSZ főtitkár avatott szakértő e téren. Az urak együtt, s egymással is gyakran vívnak meg fair szócsatában a munkáltatók és a munkavállalók érdekei képviselőjében. Ezt tették nálunk tavaly november 18-án, amikor az érdekegyeztetés elnehezülését beszélgettünk meg. Onnantól: az OÉT rendszerszintű leépülésétől szinte kikövezett út vezetett el a mai sztrájk-témaig. **A hallgató nevében is köszöntelek a stúdióban benneteket doktor urak: szervusztok!** Derűs

bemutatásotokra tavaly sor került. Ma inkább azt kérdezném meg, hogy **Ti milyen típusú érdekvédők vagytok? Ki kaszkadőr, ki kamikáze, ki mindkettő vagy egyik sem: és ki mit gondol erről a másik vendégről?** Ez persze játék, de a hallgató különösen fülel ilyenkor. Témánknak számtalan leágazása létezik. Van ülő-, és gördülő, szolidaritási, vad-, mozaik-, munkalassító, politikai, közszolgáltatási és magángazdaságbeli, továbbá általános sztrájk, de ismert jogellenes, felfüggesztett és elvben munkáltatói válfaja is. Egyes közüzemeknél, közszolgáltatóknál szinte állandó a látens munkalassító sztrájk, sőt lassan a sorszám is apáról fiúra száll, örökölhető.

Enciklopédia így értelmez: *a munkának szervezett, tömeges megszüntetése gazdasági v. politikai célok kivívása érdekében. A sztrájkjog: a munkabeszüntetés joga, a dolgozókat végső eszközként illeti meg gazdasági és szociális érdekeik biztosítására.* Nem mind sztrájk, amit annak titulálnak, mert nem mind kötődik a munkavégzéshez, holott az általában alapfeltétel. Nehéz elhatárolás adódik a szociális tartalmú megengedett, és az általánosabb célú, többnyire tilos politikai sztrájk között. A közhatalom-közeli szféra (bíró, katona, rendőr) sztrájkjoga többé-kevésbé korlátozott, néhol tilos is. A jogi definícióhoz az tartozik itthon, hogy ez a jog törvényben meghatározott feltételek szerint gyakorolható. Nem korlátozhatatlan alapjog tehát. A mindössze 6 érdemi §-ból álló, '89-ben sebtében, liberális tartalommal összeűtött sztrájktörvény a bírósági gyakorlat iránymutatásaival együtt is alig 2 oldalnyi szöveg, ám tavaly decemberben számottevően, megszorítóan módosult.

Ez az étlap mára. A korrekt áttekintéshez nem csupán a jogi összefüggések érdekesek. **Szeretném, ha közgazdasági, társadalmi, érdekszervezeti, történeti, nemzetközi, szűkebb-tágabb politikai, végül lebonyolítási összefüggésekre is majd kitérnének. Bemelegítésül 2 villámkérdés, gyors választ remélve: 1)A munkavállalói és munkáltatói kapcsolatok 2010 nyarától számítva kedvezően alakultak-e, vagy inkább a negatív fejlemények vannak többségében? 2)Javult vagy romlott a makrogazdasági és a szociális környezet, amely végső soron sztrájkhoz vezethet? Hallhatnánk példát, konkrétumot is?** A bevezető sarokpontok bővebb válaszaira még visszatérhetünk. *Most megtartjuk az első közszolgálati és kereskedelmi szünetet, de nemsokára jövünk vissza. Folytatódik a Rakott, a sztrájk komplex problémáival és vendégeinkkel: Borsik Jánossal és Dávid Ferencsel.* A sztrájk ultima ráció, e vonatkozásban kb. olyan, mint a büntetőjog. Akkor kerül előtérbe, ha más eszköz és mód már nem használ. Szükséges rossz, mellyel nagy hatást lehet gyakorolni elsődleges célként a (makro)gazdasági felsőbbiségre, járulékos célként a tágabb publikumra. Nem állítanám, hogy e tekintetben a legutóbbi 3-4 év sikertörténet, de vészharangot se kongatnék. A nem lehetséges, a nem korrekt és a nem szabad más és más fogalmak. Ám mintha a nagyközönség kezdeti támogatása – főként a totális vasúti közlekedési bizonytalanság miatt – végül ellenérzésbe, dühbe csapott volna át. Kétélű fegyver ez, mert kasszát is apaszt és rokonszenvet erodál. A honi sztrájkok zöme a közüzemi zónában következett be, ám az kihatott a versenygazdaság gondjaira is. A vizsály almája pedig, idézet következik: *a lakosságot alapvetően érintő tevékenységet végző szervezetek - leegyszerűsítve, a közszolgáltatók – működése kapcsán a még elégséges szolgáltatás megítélése, biztosítása volt és talán maradt. Hogy látja ezt külön-külön, majd együtt a munkaadók érdekvédője, és a dolgozók egyik jeles szakszervezete? Jól éltek-e a jogukkal az érdekeltek, netán ez egyre rosszabbul működött, sőt akár visszaélés-szerű joggyakorlás is történt? Hogyan értékelhető a 2010 decemberi rapid törvénymódosítás, mely az ún. kötelező minimum-szolgáltatást bírói döntésre bízta. Sikerült vajon, és ha nem, miért nem? Hol a hiba?*

Ismét szünetet tartunk, de a hírek után jövünk vissza. Folytatjuk a Rakottat a sztrájk-témával, Borsik Jánossal és Dávid Ferencsel.

Tegyünk nemzetközi kitekintést, egybevetést, majd újból hazatérünk. **Mi a helyzet másutt, ki élt át már 1-2 napos reptéri kényszerpihenőt, hátizsákkal, nyugós gyermekkel, kevés pénzzel és bizonytalan információval? A honi tapasztalatok mennyiben esnek egybe a külhonnal:**

ki tanulhat mit és kitől? Hazatérve honi trendeket elemzünk, kommentálunk. Mibe kerül a sztrájk az országnak, a vállalkozásnak, a szakszervezetnek, a munkát fel nem vevő egyénnek? Van-e ilyen vonatkozásban hihető számvetés, mérleg? A tényleges sztrájkot egyeztetés előzi meg és övezi menet közben is. Mik a tapasztalatok? A jogérvényesítés, a jogvédelem is vizsgáljuk ilyenkor, adódik tehát két kérdés. 1) Jó helyen van-e a munkaügyi bíróságok kezében a sztrájkjogi viták elbírálása? 2) Ha pedig a hazai jogvédelem kimerül vagy kapitulál, hová vezet az út nemzetközi fórumok terén? Elérkeztünk a mai utolsó szünetünkhöz, de nyomban jövünk vissza. Folytatódik tehát és rövidesen be is fejeződik a Rakott, a sztrájkjoggal, és Borsik Jánossal, Dávid Ferencsel. Záró-kérdések következnek. Mit vártok vagy reméltek ezen a sajátos területen 2012-re? Láttok-e indokot új vagy további törvényi módosításra, korszerűsítésre, és pl. megvannak-e ehhez a valódi, korrekt monitoring adatok? Nyílik vagy becsukódik-e az a szakszervezeti lehetőség, amely a kormány életszínvonal-politikája ellen így lép fel? Hol a határ abban, hogy olyan végletes politikai akció ne történjék, mint ami Allendét '73-ban megdöntötte, avagy itthon taxis-blokádhoz vezetett? Igaza volna-e Churchillnek, aki szerint az emberek legvégül mindig a józan eszükre hallgatnak, ha előtte minden mást már sikertelenül kipróbáltak?! Olvassák, értik egyáltalán ma Sir Winstont? Adásidőnk lepergett. A játék maradt hátra. A játékos feladvány kérdései és megfejtései a következők: **1) Van-e hatásköre a Hágai Nemzetközi Bíróságnak a sztrájkjog sérelmére alapított jogvitában? Válasz: Nincsen.** **2) Létezik-e az új alaptörvényben passzus a munkaadókat és szervezeteiket megillető munkabeszüntetésre? Válasz: Igen** (bármilyen fura jogtétel is ez: XVII. cikk). **3) Létező fogalom-e a fordított sztrájk, ami a munka tovább-folytatása a gyáros, v. a földbirtokos akarata ellenére? Válasz: Igen (lásd pl. a Magyar Larousse 3. kötet 782. oldalát!).**

A többnyire csak igenre és nemre leegyszerűsíthető megfejtéseket - az adásbeli elhangzás után - a fórumba várom. A leggyorsabb, perfeket megfejtő sportmezt nyer! Kellemes játékot kívánok! Köszönöm, hogy a vendégeink voltatok: Borsik János és Dávid Ferenc urak. Köszönöm a Klubrádió két munkatársának: Árva Brigittának és Józsa Péternek is a segítő közreműködést. Boldog névnapot kívánok minden Mihálynak. Legközelebbi élő adásunk október 20-án lesz. Ekkor, a futball-eb selejtezőinek lezárultával a labdarúgással, annak honi és európai trendjeivel, környezetével, kihívásaival foglalkozunk - az ájult futball-vezető és/vagy szurkoló pózát kerülve. Hármasban: Murányi András főszerkesztő-helyettes és Pető Péter szakújságíró, jeles sportbarátok közreműködésével vitázunk a fociról. Szép estét kívánok a hallgatónak. A viszont hallásra: Kolláth György műsorát hallották.